

วารสาร นาคบุตรปริทรรศน์ Nakhabut Paritat Journal

ISSN 3027-7779 (Online)

ปีที่ 17 ฉบับที่ 1 มกราคม - เมษายน 2568 Vol. 17 No. 1 January - April 2025

สถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช 1 หมู่ 4 ต.ท่าจั่ว อ.เมือง จ.นครศรีธรรมราช 80280
Research and development institute Nakhon Si Thammarat Rajabhat University 1 Moo 4, Tha Ngio, Mueang, Nakhon Si Thammarat 80280

Received: March 11, 2023

Revised: April 25, 2025

Accepted: April 28, 2025

ศักยภาพการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ กรณีศึกษาบ้านทับเหนือ ตำบลกำแพง อำเภอสุขสำราญ จังหวัดระนอง

The Potential of ecotourism management: A Case study of Ban Tub Neung,
Tumbon Kamphun, Amphoe Suksamran, Changwat Ranong

สุรินทร์ภรณ์ ศรีอินทร์*

คณะประมง มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

*ผู้ประสานงานหลัก (Corresponding Author) Email: rdisps@ku.ac.th

Surinporn Sri-in*

Faculty of Fisheries, Kasetsart University

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา 1) ศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติเพื่อพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ 2) ศักยภาพของชุมชนในการรองรับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ และ 3) แนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ใช้การวิจัยเชิงคุณภาพ เลือกพื้นที่แบบเจาะจงคือบ้านทับเหนือ หมู่ที่ 2 ตำบลกำพวน อำเภอสหัสขันธ์ จังหวัดระยอง ผู้ให้ข้อมูลสำคัญคือผู้นำชุมชน ประชาชนทั่วไป ผู้แทนภาครัฐ และนักท่องเที่ยว จำนวน 40 คน เก็บข้อมูลโดยการสัมภาษณ์ การสนทนากลุ่ม การสังเกต และการประชุมเชิงปฏิบัติการใช้การวิเคราะห์ข้อมูลแบบอุปนัย

ผลการศึกษาพบว่า 1) ศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยว 1.1) ระบบนิเวศป่าชายเลนมีศักยภาพระดับสูงในการพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยว 1.2 แหล่งท่องเที่ยวที่สามารถเชื่อมโยงกิจกรรมการท่องเที่ยวได้ พบว่ามีศักยภาพระดับปานกลาง 2) ศักยภาพของชุมชนพบว่า 2.1) ด้านแนวคิดและความต้องการพัฒนาการท่องเที่ยวมีศักยภาพระดับสูง 2.2) ด้านวิถีชีวิตมีศักยภาพระดับสูง 2.3) ด้านผลิตภัณฑ์ของที่ระลึกและของฝากมีศักยภาพระดับปานกลาง 2.4) ด้านนักเล่าเรื่องชุมชนมีศักยภาพระดับปานกลาง 2.5) ด้านกิจกรรมการอนุรักษ์มีศักยภาพระดับปานกลาง 2.6) ด้านที่พักและสิ่งอำนวยความสะดวกมีศักยภาพระดับปานกลาง 2.7) ด้านโครงสร้างองค์กรชุมชนมีศักยภาพระดับปานกลาง 3) แนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ประกอบด้วย 3.1) การสร้างการมีส่วนร่วมของชุมชน 3.2) การเตรียมความพร้อมของชุมชน 3.3) การกำหนดโปรแกรมท่องเที่ยวที่เชื่อมโยงกับแหล่งท่องเที่ยวใกล้เคียง 3.4) การจัดทำข้อตกลงเพื่อการจัดการท่องเที่ยว และ 3.5) การจัดทำสื่อประชาสัมพันธ์ และส่งเสริมการตลาด หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรส่งเสริมให้ชุมชนพัฒนาการท่องเที่ยวควบคู่กับการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม และให้การสนับสนุนชุมชนอย่างต่อเนื่อง

คำสำคัญ: การจัดการท่องเที่ยว; การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ; ศักยภาพแหล่งท่องเที่ยว; ศักยภาพชุมชน; การท่องเที่ยวโดยชุมชน; ระยอง

Abstract

This research aims to study: 1) the potential of natural tourist attractions for ecotourism development, 2) the community's capacity to support ecotourism, and 3) guidelines for developing ecotourism. This qualitative research was conducted in a specific area of Ban Thap Nuea, Moo 2, Tambon Kamphun, Amphoe Suk Samran, and Changwat Ranong. The key informants comprised 40 participants, including community leaders, residents, government representatives, and tourists. Data were collected through interviews, focus group discussions, observation, and participatory workshops, and analyzed using inductive reasoning.

The research findings indicate the following: 1) Tourism resource potential: 1.1) The mangrove ecosystem has significant potential for development as a tourist destination. 1.2) Other local attractions that can be integrated with tourism activities demonstrate moderate potential. 2) Community Potential: 2.1) The concept and the need for tourism development have high potential. 2.2) The way of life has high potential. 2.3) Souvenirs and local products have moderate potential. 2.4) Community storytelling. 2.5) Conservation activities, 2.6) accommodation and facilities, and 2.7) The community organizational structure, and all of the above have moderate potential. 3) Guidelines for ecotourism development include: 3.1)

Creating community participation 3.2) preparing the community for tourism-related activities, 3.3) designing tourism programs that create linkages with nearby attractions, 3.4) establishing clear agreements for tourism management, and 3.5) developing effective promotional and marketing materials. Relevant agencies should prioritize tourism development in conjunction with the conservation of natural resources and the environment, while providing ongoing support to the local community.

Keywords: Tourism management; Ecotourism; Tourism Potential of the Destination; Community Potential; Community-Based Tourism; Ranong

บทนำ

การท่องเที่ยวเป็นธุรกิจที่มีบทบาทสำคัญอย่างมากต่อการพัฒนาประเทศไทยในปัจจุบัน เนื่องจากสามารถสร้างอาชีพและรายได้เข้าสู่ประเทศและท้องถิ่น การส่งเสริมการท่องเที่ยวในประเทศช่วยกระตุ้นเศรษฐกิจโดยเฉพาะการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ทางธรรมชาติและวัฒนธรรม ซึ่งมีเอกลักษณ์เฉพาะท้องถิ่นที่สามารถดึงดูดนักท่องเที่ยวให้เข้ามาพักผ่อน หาความรู้ ความเข้าใจในธรรมชาติ และวิถีการดำรงชีวิตของประชาชนในแต่ละท้องถิ่น ทั้งนี้ การท่องเที่ยวเป็นธุรกิจที่ขึ้นอยู่กับสภาพแวดล้อมตามธรรมชาติ สิ่งอำนวยความสะดวกที่เหมาะสม การจัดการที่ดี มีการควบคุมและการออกกฎระเบียบและมาตรการที่เหมาะสม และมีความพร้อมด้านความรู้ ความเข้าใจในทรัพยากรในท้องถิ่น และการมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาการท่องเที่ยวของท้องถิ่น (Office of the National Economic and Social Development Council, 2019) ดังจะเห็นได้จากแผนพัฒนาการท่องเที่ยวแห่งชาติ ฉบับที่ 3 (พ.ศ. 2566-2570) มีวิสัยทัศน์ในการพัฒนาอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวให้มีความครอบคลุม ยั่งยืน ปรับตัวได้ และมีส่วนร่วม โดยเน้นการยกระดับอุตสาหกรรมให้เข้มแข็ง พลิกวิกฤตเป็นโอกาส และเติบโตอย่างสมดุลผ่านแนวทางพัฒนาแบบองค์รวม เพื่อประโยชน์ของ 3 กลุ่มหลัก ได้แก่ 1) ประชาชน โดยการยกระดับคุณภาพชีวิตด้วยการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน ระบบข้อมูล และมาตรฐานด้านความสะอาด ปลอดภัย และบริการ 2) รายได้ เน้นดึงดูดนักท่องเที่ยวคุณภาพสูง กระจายรายได้ ลดการรั่วไหล และเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขัน และ 3) ความยั่งยืน โดยสนับสนุนการท่องเที่ยวที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม เศรษฐกิจ วัฒนธรรม ใช้เทคโนโลยีบริหารจัดการ และส่งเสริมอัตลักษณ์ไทยอย่างต่อเนื่อง (The National Tourism Policy Committee, 2023)

การท่องเที่ยวเชิงนิเวศในประเทศไทย มีแนวโน้มที่จะได้รับความนิยมจากนักท่องเที่ยวมากขึ้น โดยส่วนใหญ่ผู้ประกอบการธุรกิจขนาดเล็กที่มีใจรัก ซึ่งการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศขึ้นอยู่กับความร่วมมือกับทั้งภาครัฐ เอกชน ผู้ประกอบการ และนักท่องเที่ยว ที่จะต้องผนึกกำลังกันเพื่อให้การท่องเที่ยวเชิงนิเวศเดินหน้าไปในทิศทางที่ถูกต้องอย่างเป็นเอกภาพ อย่างไรก็ตาม ทรัพยากรการท่องเที่ยวในชุมชนก็มีอยู่อย่างจำกัดไม่ว่าจะเป็นทางด้านธรรมชาติ วัฒนธรรม และประเพณีท้องถิ่น จึงเป็นสิ่งที่ท้าทายและละเอียดอ่อนอย่างยิ่ง นอกจากนี้ พฤติกรรมของนักท่องเที่ยวปัจจุบันมุ่งฉวยหาความเป็นท้องถิ่น และแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติอย่างลึกลับ (Tourism Authority of Thailand, 2019) ขณะที่แนวโน้มการท่องเที่ยวหลังการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสสายพันธุ์โคโรนา 2019 นักท่องเที่ยวมักเน้นเที่ยวในประเทศ เป็นกลุ่มเล็กในครอบครัวหรืออยู่ในองค์กรเดียวกัน พักในที่พักที่มีมาตรฐาน ชมสถานที่ที่แปลกใหม่ และไม่แออัดในเมืองหรือชนบท (Tourism Authority of Thailand as cited in Matichon Online, 2021) ดังนั้น การพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ จึงต้องให้ความสำคัญต่อชุมชนในระดับต้น ๆ เพื่อเป็นการส่งเสริมให้ชุมชนมีความเข้มแข็ง สามารถพึ่งพาตนเองได้ และมีคุณภาพชีวิตที่ดี ผ่านกระบวนการจัดการทรัพยากรธรรมชาติ

วัฒนธรรม และสิ่งแวดล้อม ภายใต้การมีส่วนร่วมของชุมชนในการกำหนดทิศทางการพัฒนา ยุกระดับคุณภาพชีวิต และการกระจายรายได้ในท้องถิ่น

ชุมชนบ้านทับเหนือ ตั้งอยู่ในพื้นที่หมู่ที่ 2 ตำบลกำพวน อำเภอสุขสำราญ จังหวัดระนอง ชาวประมงในชุมชนส่วนใหญ่ทำการประมงพื้นบ้านจับสัตว์น้ำตามฤดูกาล นอกจากนี้ ชาวประมงบางส่วนยังให้บริการเรือไม้ทางยาว แก่นักท่องเที่ยวในการเที่ยวชมแหล่งท่องเที่ยวทางทะเลและชายฝั่งในบริเวณใกล้เคียง เช่น กิจกรรมดำน้ำตามแนวปะการัง การให้บริการที่พักและโฮมสเตย์ เป็นต้น ทั้งนี้ การให้บริการด้านการท่องเที่ยวของคนในชุมชนยังเป็นการทำในลักษณะส่วนบุคคล หรือธุรกิจครอบครัว ต่อมาผู้นำชุมชนและกลุ่มผู้ประกอบการท่องเที่ยวมีแนวคิดและความต้องการในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศให้เป็นอาชีพทางเลือกเพื่อเป็นแหล่งรายได้เสริมของคนในชุมชน เนื่องจากชุมชนตั้งอยู่ใกล้กับแหล่งท่องเที่ยวทางทะเลและชายฝั่ง ซึ่งเป็นต้นทุนสำคัญในการพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ จึงได้มีการริเริ่มสำรวจและพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวใหม่ ๆ โดยมีจุดเน้นในการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศที่มีคุณภาพ โดยการนำเรื่องราวของแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศต่าง ๆ ในพื้นที่ มาสร้างเป็นเรื่องเล่าเพื่อสร้างเป็นจุดเด่นและจุดสนใจในการดึงดูดนักท่องเที่ยว ซึ่งทุกกิจกรรมที่มีการเชื่อมโยงกันจะสร้างรายได้แก่คนในชุมชน อย่างไรก็ตาม พบว่าผู้ประกอบการธุรกิจท่องเที่ยวในชุมชนส่วนใหญ่ยังขาดความเข้าใจที่ถูกต้องเกี่ยวกับการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ขาดข้อมูลที่จะให้กับนักท่องเที่ยวในด้านความรู้เกี่ยวกับแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ การมีส่วนร่วมของคนในชุมชนในการจัดการท่องเที่ยวมีน้อย และขาดแนวทางการพัฒนาและเชื่อมโยงแหล่งท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน ส่งผลให้การท่องเที่ยวเชิงนิเวศของชุมชนในปัจจุบันไม่เป็นมาตรฐาน และไม่เป็นที่รู้จักของนักท่องเที่ยวมากนัก จากที่กล่าวมาข้างต้น สะท้อนให้เห็นถึงความจำเป็นที่ต้องศึกษาศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยว ศักยภาพของชุมชนในการรองรับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ และแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ เพื่อสร้างความความรู้ ความเข้าใจให้กับชุมชนท้องถิ่นในการจัดสภาพแวดล้อม และความเป็นอยู่ที่นักท่องเที่ยวที่ต้องการมาศึกษาเรียนรู้ การสร้างจิตสำนึกให้ผู้คนในชุมชนตระหนักถึงความสำคัญและความจำเป็นในความมั่นคงของทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในท้องถิ่น จึงจะเป็นการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนที่เกิดประโยชน์ทั้งกับชุมชน นักท่องเที่ยว และประเทศต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ
2. เพื่อศึกษาศักยภาพของชุมชนในการรองรับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ
3. เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

ระเบียบวิธีการวิจัย

พื้นที่วิจัย การวิจัยครั้งนี้ใช้วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ ผู้วิจัยเลือกพื้นที่ศึกษาแบบเจาะจง ได้แก่ ชุมชนบ้านทับเหนือ หมู่ที่ 2 ตำบลกำพวน อำเภอสุขสำราญ จังหวัดระนอง เกณฑ์การคัดเลือกพื้นที่ ได้แก่ 1) เป็นพื้นที่ที่อยู่ใกล้กับแหล่งท่องเที่ยวทางทะเลและชายฝั่ง มีพื้นที่ติดกับป่าชายเลน และมีกิจกรรมการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ 2) เป็นชุมชนที่มีความหลากหลายทางวัฒนธรรม โดยมีผู้นับถือศาสนาพุทธ และศาสนาอิสลาม และ 3) เป็นชุมชนที่เพิ่งเริ่มต้นในการดำเนินกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ เป็นระยะเวลาไม่เกิน 1 ปี

ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

ในการวิจัยครั้งนี้ใช้วิธีการเลือกกลุ่มเป้าหมายแบบเจาะจง จำแนกเป็น 4 กลุ่ม รวมจำนวน 40 คน เนื่องจากเป็นผู้ที่เกี่ยวข้องกับการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ สามารถให้ข้อมูลที่เป็นประโยชน์ต่อการวิจัยได้ครบถ้วนสมบูรณ์ ประกอบด้วย 1) กลุ่มผู้อาวุโส และแกนนำเยาวชน และผู้แทนหน่วยงานในพื้นที่ จำนวน 10 คน มีเกณฑ์การคัดเลือกอาสาสมัคร คือ เป็นผู้อาวุโส แกนนำเยาวชน และผู้แทนหน่วยงานที่มีอายุ 18 ปีขึ้นไปในช่วงเวลาที่เก็บรวบรวมข้อมูล และสมัครใจให้ข้อมูล 2) กลุ่มผู้นำชุมชน ผู้นำทางศาสนา และประชาชนที่มีความสนใจการพัฒนาการท่องเที่ยว

เชิงนิเวศ จำนวน 10 มีเกณฑ์การคัดเลือกอาสาสมัคร คือ เป็นผู้นำชุมชน ผู้นำทางศาสนา และประชาชนที่มีอายุ 18 ปีขึ้นไปในช่วงเวลาที่เก็บรวบรวมข้อมูล มีความสนใจการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ และสมัครใจให้ข้อมูล 3) กลุ่มผู้นำชุมชน และประชาชนที่สามารถเข้าร่วมกิจกรรมด้านการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศได้อย่างต่อเนื่อง จำนวน 15 คน มีเกณฑ์การคัดเลือกอาสาสมัคร คือ เป็นผู้นำชุมชน ผู้นำทางศาสนา และประชาชนที่มีอายุ 18 ปีขึ้นไปในช่วงเวลาที่เก็บรวบรวมข้อมูล สามารถเข้าร่วมกิจกรรมการประชุมได้อย่างต่อเนื่อง 3 ครั้ง และสมัครใจให้ข้อมูล และ 4) กลุ่มนักท่องเที่ยวที่มาใช้บริการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของชุมชน จำนวน 5 คน มีเกณฑ์การคัดเลือกอาสาสมัคร คือ เป็นนักท่องเที่ยวที่มีอายุ 18 ปีขึ้นไปที่เดินทางมาท่องเที่ยวในชุมชน ในช่วงเวลาที่เก็บรวบรวมข้อมูล และสมัครใจให้ข้อมูล สำหรับเกณฑ์การคัดออกอาสาสมัครทุกกลุ่ม คือ ไม่สามารถตอบแบบสัมภาษณ์ หรือร่วมกิจกรรมได้ครบถ้วน

การสร้างและทดสอบเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ผู้วิจัยสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ตามแนวทางของ Chantavanich (2022) จากนั้นจึงทดสอบเครื่องมือ โดยให้ผู้เชี่ยวชาญที่มีความรู้ ความสามารถ และประสบการณ์ด้านการจัดการท่องเที่ยว และด้านการวิจัยเชิงคุณภาพ จำนวน 3 ท่าน ตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา (Content validity) และนำมาปรับปรุง แก้ไขเครื่องมือตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญ ได้แก่ 1) แนวคำถามในการสัมภาษณ์เชิงลึก 2) แบบสังเกต 3) แบบบันทึกการสนทนากลุ่ม 4) แบบบันทึกข้อมูลจากการเล่าเรื่องประสบการณ์ และ 5) แบบบันทึกผลหลังเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้การพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

กระบวนการเก็บข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเองระหว่างเดือนตุลาคม 2564 จนถึงเดือนกันยายน 2565 โดยดำเนินการแนะนำตัว ชี้รายละเอียด และขอความยินยอมจากอาสาสมัคร โดยเก็บรักษาข้อมูลเป็นความลับเพื่อป้องกันผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นกับผู้ให้ข้อมูลหรือชุมชน ดังนี้ 1) ลงพื้นที่สำรวจและถ่ายภาพแหล่งท่องเที่ยวโดยรอบชุมชน 2) สอบถามข้อมูลด้านการท่องเที่ยวเชิงนิเวศจากอาสาสมัคร สังเกต และจดบันทึก 3) จัดการสนทนากลุ่มเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศกับกลุ่มเป้าหมาย สังเกตและจดบันทึก และ 4) การจัดประชุมเชิงปฏิบัติการ จำนวน 3 ครั้ง เพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

การวิเคราะห์ข้อมูล

ใช้การตรวจสอบข้อมูลความน่าเชื่อถือของข้อมูลแบบสามเส้า (Triangulation) คือ 1) ด้านข้อมูล 2) ด้านวิธีรวบรวมข้อมูล และ 3) ด้านทฤษฎี (Chantavanich, 2022) จากนั้น จึงใช้วิธีการวิเคราะห์เนื้อหา (Content analysis) จำแนกแยกประเภทข้อมูล (Typology) แล้วจึงนำข้อมูลมาจัดกลุ่มความคิดโดยใช้การวิเคราะห์ตีความข้อมูลแบบอุปนัย (Analytic induction) (Phosita, 2021) การประเมินศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยว และศักยภาพของชุมชน โดยใช้ความคิดเห็นของอาสาสมัครผู้ให้ข้อมูลทั้ง 4 กลุ่มมาใช้ในการประเมินศักยภาพ โดยจำแนกเป็น 3 ระดับคือ ศักยภาพสูง ศักยภาพปานกลาง และศักยภาพต่ำ

สรุปผลการวิจัย

1. ศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ผลการศึกษาประกอบด้วย 2 ส่วนสำคัญ ได้แก่

1.1 ระบบนิเวศป่าชายเลนเพื่อพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ผลการศึกษาพบว่าพื้นที่ป่าชายเลนมีศักยภาพในระดับสูงที่สามารถจะพัฒนาเป็นการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ เนื่องจากป่าชายเลนมีความหลากหลายทางชีวภาพทั้งพรรณพืช และพรรณสัตว์ โดยพบว่าพรรณไม้ป่าชายเลนมีจำนวน 34 ชนิด และพบสัตว์น้ำบริเวณ ป่าชายเลน จำนวน 143 ชนิด ได้แก่ 1) ปลา จำนวน 79 ชนิด 2) ไส้เดือนทะเล จำนวน 1 ชนิด 3) หอย จำนวน 34 ชนิด 4) เพรียง จำนวน 2 ชนิด 5) แมงดาจาน จำนวน 1 ชนิด 6) กุ้ง จำนวน 2 ชนิด 7) แม่หอย จำนวน 2 ชนิด 8) ปู จำนวน 20 ชนิด 9) หนอนถั่ว จำนวน 1 ชนิด และ 10) แม่นทะเล จำนวน 1 ชนิด

ภาพที่ 1 ศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยวของชุมชนบ้านทับเหนือ

1.2 แหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติที่สามารถเชื่อมโยงกิจกรรมการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศได้ พบว่ามีศักยภาพในระดับปานกลาง ได้แก่ (1) หมู่เกาะในพื้นที่ทางทะเล มีทัศนียภาพที่สวยงาม เช่น เกาะก่าน้อย เกาะกำใหญ่ เกาะล้าน อ่าวเขาควาย แนวปะการัง สำหรับทำกิจกรรมการดำน้ำดูปลาสวยงาม และปะการัง (2) ชายหาดมีความสะอาดมีทิวทัศน์ที่สวยงาม ได้แก่ หาดประพาส และหาดอ่าวจาก ซึ่งเหมาะสำหรับการพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ และสถานที่พักผ่อนหย่อนใจ และ (3) น้ำตกโดนกลอย มีความใสสะอาดจากแหล่งต้นน้ำเขาพระหมี่ อุทยานแห่งชาติศรีพังงา ซึ่งนักท่องเที่ยวลงเล่นน้ำได้ตลอดทั้งปี

2. ศักยภาพของชุมชนในการรองรับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ผลการศึกษาปรากฏ ดังนี้

2.1 ด้านแนวคิดและความต้องการของชุมชน พบว่ามีศักยภาพในระดับสูง โดยชุมชนมีความต้องการในการพัฒนาการท่องเที่ยวเพื่อเป็นอาชีพทางเลือก การสำรวจและพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวใหม่ ๆ การจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศที่เน้นคุณภาพ ความสะอาด ความประทับใจ รวมถึงการนำเรื่องราวของแหล่งท่องเที่ยว และวิถีชีวิตชุมชนมาสร้างเป็นเรื่องราวเพื่อสร้างเป็นจุดเด่น และจุดสนใจในการดึงดูดนักท่องเที่ยว

2.2 ด้านวิถีชีวิตชุมชน พบว่ามีศักยภาพในระดับสูง โดยนำทุนทางวัฒนธรรมในวิถีพุทธ-มุสลิมมาสร้างเสน่ห์ ได้แก่ 1) อาหาร เป็นอาหารทะเลสดตามฤดูกาล และอาหารพื้นบ้าน 2) การแต่งกายตามวิถีชีวิตมุสลิม 3) ประเพณี วัฒนธรรมจากวิถีชีวิตอิสลาม ได้แก่ 3.1) การละหมาด วันละ 5 เวลา 3.2) การถือศีลอดในเดือนรอมฎอน 3.3) วันฮารีรายอ 3.4) การจ่ายซะกาต 3.5) การทำกุรบาน ตามบทบัญญัติของศาสนา 3.6) การนิกะห์ หรือการแต่งงาน 3.7) พิธีเข้าสู่นิสต์ 3.8) การประกอบพิธีฮัจญ์ 4) ภาษาภาคใต้แบบพื้นถิ่น 5) การแสดงศิลปะพื้นถิ่น ได้แก่ 5.1) อังกะลุง 5.2) ลิเกฮูลู และ 5.3) รออเง็ง

2.3) ด้านผลิตภัณฑ์ของที่ระลึกและของฝาก พบว่ามีศักยภาพในระดับปานกลาง โดยมีเอกลักษณ์โดดเด่นเฉพาะตัว โดยนำวัตถุดิบในพื้นที่มาจัดทำผลิตภัณฑ์และขายฝากตามร้านค้าชุมชน ขายทางออนไลน์ สำหรับผลิตภัณฑ์เด่น ประกอบด้วย น้ำพริกเห็ดนางฟ้า คั่วกลิ้งเห็ด ปลาหวาน ปลาตากแห้ง สบู่สมุนไพร แหนมเห็ด ขนมหอย และผ้าปาเต๊ะ

2.4) ด้านนักเล่าเรื่องชุมชน มีศักยภาพในระดับปานกลาง โดยชุมชนมีผู้รู้และปราชญ์ชุมชนที่มีความสามารถเป็นนักเล่าเรื่องชุมชนที่สามารถสร้างความประทับใจแก่นักท่องเที่ยวเกี่ยวกับประวัติความเป็นมาของชุมชน การประกอบอาชีพ และแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ โดยมีนักเล่าเรื่องชุมชนที่สำคัญ จำนวน 4 คน ได้แก่ นายมนตรี สาลี นายวิโรจน์ โต๊ะปิงหลู นางโรนะ สาลี และนางนุรฮัยษีย์ สมบัติ

2.5) ด้านการจัดกิจกรรมการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม พบว่ามีศักยภาพในระดับปานกลาง โดยชุมชนมีการดำเนินกิจกรรม จำนวน 3 ด้าน ได้แก่ (1) การจัดกิจกรรมปลูกป่าชายเลนฟื้นฟู (2) การจัดกิจกรรมปล่อยพันธุ์สัตว์น้ำในพื้นที่ป่าชายเลน และ (3) การกำหนดกฎระเบียบป่าชายเลนชุมชน โดยการจัดกิจกรรมส่วนใหญ่จะดำเนินการร่วมกับหน่วยงานภาครัฐและเอกชนในพื้นที่

2.6) ด้านที่พัก และสิ่งอำนวยความสะดวก พบว่ามีศักยภาพในระดับปานกลาง ประกอบด้วย 1) ที่พักที่สะอาด เน้นความปลอดภัย ราคาเหมาะสม โดยมีที่พักในชุมชนและใกล้เคียง 2) สิ่งอำนวยความสะดวกด้านการท่องเที่ยวอย่างเพียงพอ เช่น ห้องน้ำที่สะอาด บริการรับ-ส่งนักท่องเที่ยว 3) การให้คำแนะนำสถานที่ต่าง ๆ ทั้งร้านค้า และร้านอาหาร 4) ป้ายสื่อความหมาย ป้ายบอกทาง ป้ายข้อมูลของจุดท่องเที่ยวภายในชุมชน 5) จุดถ่ายภาพที่แสดงเอกลักษณ์ของชุมชน ได้แก่ 5.1) จุดเช็คอินประตูหมู่บ้านทับเหนือ 5.2) จุดเช็คอินสะพานแขวนเลนมาร์ค 5.3) จุดเช็คอินป้ายทางเข้าหาดประพาส 5.4) จุดเช็คอินบนเขาหาดอ่าวจาก 5.5) จุดเช็คอินป้ายหาดประพาส และ 5.6) จุดเช็คอินอนุสาวรีย์เต่าทะเล

2.7) ด้านโครงสร้างองค์กรชุมชนในการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ พบว่ามีศักยภาพในระดับปานกลาง โดยดำเนินการในลักษณะของคณะกรรมการบริหารจัดการการท่องเที่ยว จำนวน 15 คน มีหน้าที่ในการบริหารจัดการการท่องเที่ยว การเตรียมความพร้อมเพื่อเป็นเจ้าบ้านที่ดี และด้านอื่น ๆ เช่น ด้านข้อมูลข่าวสาร สถานที่ท่องเที่ยว ที่พัก อาหาร ความปลอดภัย การเดินทาง เป็นต้น การกระจายนักท่องเที่ยว และการกระจายรายได้สู่สมาชิก การพัฒนาโปรแกรมการท่องเที่ยวตามบริบทของชุมชนและเชื่อมโยงกับสถานที่ท่องเที่ยวใกล้เคียง มีรายละเอียดดังนี้ 1) กำหนดกิจกรรมการท่องเที่ยวภายในชุมชนที่น่าสนใจ เช่น กิจกรรมล่องเรือชมป่าโกงกาง ชมทัศนียภาพหาดอ่าวจากและหาดประพาสที่สวยงาม ชมวิถีชีวิตชาวประมง อาหารพื้นถิ่นและอาหารทะเลสด เป็นต้น 2) กิจกรรมที่ให้นักท่องเที่ยวได้ลงมือปฏิบัติ เช่น กิจกรรมทำปลาหวาน และการลงเรือหาปลาตามวิถีชาวประมง 3) กิจกรรมการท่องเที่ยวที่เชื่อมโยงแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ วิถีชีวิต สินค้า และบริการของชุมชนแบบครบวงจร และ 4) กิจกรรมการเชื่อมโยงเส้นทางท่องเที่ยวกับชุมชนบ้านทะเลนอก ตำบลกำแพงนวม ชุมชนบ้านแหลมนาว ตำบลนาคา และชุมชนบ้านไร่ในตำบลนาคา

ภาพที่ 2 กิจกรรมการท่องเที่ยวของชุมชนบ้านทับเหนือ

3. แนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ เมืองค์ประกอบสำคัญ ดังนี้

3.1) การสร้างการมีส่วนร่วมของชุมชน โดยมีคณะกรรมการบริหารจัดการการท่องเที่ยวเป็นแกนนำในการขับเคลื่อนกิจกรรมการท่องเที่ยว การพัฒนาเป็นแแกรมการท่องเที่ยวที่เชื่อมโยงกับแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ วิถีชีวิตของชุมชนชายฝั่ง เชื่อมโยงแหล่งท่องเที่ยวไปยังชุมชนใกล้เคียง สำหรับประชาชนในชุมชนมีส่วนร่วมในการเป็นเจ้าบ้านที่ดี ร่วมวิเคราะห์ ตัดสินใจ วางแผน ดำเนินกิจกรรม และประเมินผลการจัดการท่องเที่ยว

3.2) การเตรียมความพร้อมของชุมชน นำไปสู่กิจกรรมการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ โดยมีร่วมกันพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวและปรับภูมิทัศน์ภายในชุมชน ให้ประชาชนในชุมชนมีการเตรียมความพร้อมเพื่อเป็นเจ้าบ้านที่ดี มีการเตรียมความพร้อมทุกด้าน โดยคำนึงถึงความปลอดภัย และผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นต่อนักท่องเที่ยวสิ่งแวดล้อม และชุมชน

3.3) การกำหนดโปรแกรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ตามบริบทของชุมชนชายฝั่งโดยเชื่อมโยงกับสถานที่ท่องเที่ยวใกล้เคียง ดังนี้ 1) กิจกรรมการท่องเที่ยวในชุมชน เช่น ล่องเรือชมป่าโกงกาง วิถีชีวิตชาวประมง เป็นต้น 2)

กิจกรรมที่ให้นักท่องเที่ยวได้การลงมือปฏิบัติ เช่น การลงเรือหาปลาตามวิถีชาวประมง และ 3) กิจกรรมการเชื่อมโยงเส้นทางท่องเที่ยวเกี่ยวกับชุมชนใกล้เคียง ได้แก่ ชุมชนบ้านทะเลนอก ชุมชนบ้านแหลมนาว และชุมชนบ้านไรโน

3.4) การจัดทำข้อตกลงเพื่อการจัดการท่องเที่ยวของสมาชิกในชุมชน ดำเนินการผ่านเวทีการประชุมประจำเดือนของหมู่บ้าน มีดังนี้ 1) ร่วมแสดงออกถึงความเป็นมิตรแก่นักท่องเที่ยว 2) ร่วมให้การต้อนรับและบริการด้วยความเต็มใจแก่นักท่องเที่ยว 3) ร่วมรับประโยชน์ มีรายได้จากการค้าขายสินค้าและให้บริการแก่นักท่องเที่ยว ภายใต้การจัดการที่เป็นระบบ และมีการหมุนเวียนการให้บริการ 3.5) การจัดทำสื่อประชาสัมพันธ์ และส่งเสริมการตลาด ให้เป็นที่รู้จักของนักท่องเที่ยว มีการจัดทำปฏิทินกิจกรรมการท่องเที่ยวของชุมชนและเผยแพร่ ผ่านสื่อในรูปแบบต่าง ๆ ที่หลากหลาย

ภาพที่ 3 แนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศชุมชนบ้านทับเหนือ

การอภิปรายผล

1. ศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ พบว่าชุมชนตั้งอยู่ใกล้กับระบบนิเวศป่าชายเลนที่มีศักยภาพสูง สามารถจะพัฒนาเป็นการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ เนื่องจากมีความหลากหลายทางชีวภาพ ทำให้สามารถพัฒนากิจกรรมการท่องเที่ยวได้หลายหลาย ทั้งการนั่งเรือชมป่าชายเลน การพายเรือคายัค การดูนก การพัฒนาจุดแวะพัก และป้ายสื่อความหมายที่ให้ความรู้เกี่ยวกับระบบนิเวศป่าชายเลนแก่นักท่องเที่ยว สอดคล้องกับการวิจัยของ Boonpetchkaew & Poltanee (2019) ที่พบว่าแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศด้านพื้นที่ของศูนย์ศึกษาเรียนรู้ระบบนิเวศป่าชายเลนสิรินาถราชินี อำเภอปราณบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ เป็นแหล่งท่องเที่ยวมีเอกลักษณ์เฉพาะถิ่นที่โดดเด่น ความหลากหลายของระบบนิเวศ เช่น ป่าชายเลน สัตว์น้ำ ความหลากหลายของกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ เช่น การเดินป่า และความสะดวกในการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว โดยพบว่า แหล่งท่องเที่ยวมีเอกลักษณ์เฉพาะถิ่นและโดดเด่นมากที่สุด ในส่วนของแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติที่สามารถเชื่อมโยงกิจกรรมการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศได้ พบว่ามีศักยภาพระดับปานกลาง ประกอบด้วยหมู่เกาะในพื้นที่ทางทะเล ชายหาด และน้ำตก ชุมชนจึงสามารถจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวได้อย่างหลากหลายในลักษณะ “ภูสูละ” คือมีทั้งแหล่งท่องเที่ยวเป็นพื้นที่ป่าเขาและน้ำตก พื้นที่ป่าชายเลนและลำคลอง และพื้นที่ชายหาดและทางทะเล และเหมาะสมสำหรับเป็นแหล่งศึกษาเรียนรู้ระบบนิเวศ เรื่องราวทางประวัติของแหล่งท่องเที่ยวต่าง ๆ ไปพร้อมกับการพักผ่อนหย่อนใจ สอดคล้องกับการศึกษาของ Pechmon, Sriharan, Sompan & Muenhat (2021) ที่พบว่าแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ในอำเภอนบพิตำ เป็นแหล่งท่องเที่ยวที่มีศักยภาพสูง เนื่องจากแหล่งท่องเที่ยวแต่ละแห่งมีความเป็นธรรมชาติที่สมบูรณ์ มีเอกลักษณ์เฉพาะที่น่าสนใจแตกต่างกัน สามารถนำมาเป็นจุดขายได้ การให้ความรู้แหล่งท่องเที่ยวจะเป็นไปในลักษณะการบอกเล่า การสร้างจิตสำนึกด้านสิ่งแวดล้อม และการรักษาวิถีชุมชนเพื่อให้เกิดความยั่งยืน

2. ศักยภาพของชุมชนในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ สามารถอภิปรายผลได้ดังนี้ 1) ด้านแนวคิดและความต้องการของชุมชน พบว่ามีศักยภาพในระดับสูง โดยชุมชนต้องการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศเพื่อเป็นอาชีพทางเลือกและการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวใหม่ ๆ โดยสร้างเรื่องเล่าเพื่อสร้างจุดสนใจในการดึงดูดนักท่องเที่ยว มีแหล่งอาหารทะเลสดตามฤดูกาลที่นำมาสร้างมูลค่าเพิ่มได้ ดังนั้น จึงกล่าวได้ว่าเป็นการจัดการท่องเที่ยวบนฐานของทรัพยากรในท้องถิ่น สอดคล้องกับการวิจัยของ Wiyaporn, Suwuttho, Thaveekranthuy, Vnisorakul & Seanyean (2019) ที่พบว่ากลยุทธ์การพัฒนาเชิงรุกสำหรับการจัดการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน เกิดจากการสร้างเอกลักษณ์ที่โดดเด่นและแตกต่างจากทรัพยากรที่มีในท้องถิ่น 2) ด้านวิถีชีวิตชุมชน พบว่ามีศักยภาพในระดับสูง โดยชุมชนมีทุนวัฒนธรรมที่สามารถพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศตามวิถีพุทธ-มุสลิม ส่วนใหญ่จะเป็นเครือข่ายกันทำให้สามารถสื่อสารและทำความเข้าใจในกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศได้ไม่ยากนัก สอดคล้องกับการศึกษาของ Treephan (2019) ที่พบว่าสภาพสังคมของบ้านห้วยทางมีความสัมพันธ์แบบเครือข่าย มีจิตสำนึกในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ ความอุดมสมบูรณ์ของป่าชายเลนนำไปสู่การจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ 3) ด้านผลิตภัณฑ์ของที่ระลึกและของฝาก พบว่ามีศักยภาพในระดับปานกลาง โดยชุมชนมีผลิตภัณฑ์ที่เป็นเอกลักษณ์ เป็นผลิตภัณฑ์ที่มาจากฐานภูมิปัญญา และใช้วัตถุดิบที่มีในท้องถิ่น มีเรื่องราวที่น่าสนใจ ซึ่งแสดงถึงความพยายามในการพึ่งพาตนเองของชุมชน สอดคล้องกับการวิจัยของ Permpol & Srithong (2023) ที่พบว่าชุมชนบ้านเข็กน้อย มีอัตลักษณ์ของชุมชนที่โดดเด่นและยังสามารถนำมาต่อยอดเป็นผลิตภัณฑ์และกิจกรรมเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม 4) ด้านนักเล่าเรื่องชุมชน พบว่ามีศักยภาพในระดับปานกลาง โดยมีผู้รู้และปราชญ์ชาวบ้านที่ความสามารถเล่าเรื่องราวต่าง ๆ ของชุมชนและแหล่งท่องเที่ยว ในลักษณะการร้อยเรียงเรื่องราวที่เชื่อมโยงกับวิถีชีวิตชุมชน มาสร้างความประทับใจให้นักท่องเที่ยว สอดคล้องกับการศึกษาของ Phuket Rajabhat University (2022) ที่พบว่าชุมชนจำเป็นต้องมี “นักเล่าเรื่องชุมชน” ที่มีความรอบรู้เพื่อทำหน้าที่ถ่ายทอดเรื่องราวของชุมชน เป็นการสร้างคุณค่า และเพิ่มมูลค่าให้แก่ท้องถิ่น 5) ด้านการจัดกิจกรรมการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม พบว่ามีศักยภาพในระดับปานกลาง โดยชุมชนมีการดำเนินงานจำนวน 3 กิจกรรมซึ่งสะท้อนถึงแนวคิดในเรื่องการดูแล รักษาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ควบคู่กับการใช้ประโยชน์ในด้านต่าง ๆ รวมถึงการท่องเที่ยว สอดคล้องกับงานของ Freike (2020) ที่พบว่าประชาชนมีส่วนร่วมในการพัฒนาสิ่งแวดล้อม โดยการจัดกิจกรรมร่วมกันระหว่างนักท่องเที่ยวกับชุมชน สื่อสารให้นักท่องเที่ยวตระหนักถึงทรัพยากรทางธรรมชาติที่มีความอุดมสมบูรณ์ ควรค่าแก่การรักษา 6) ด้านที่พักอาหาร และสิ่งอำนวยความสะดวก พบว่ามีศักยภาพในระดับปานกลาง แต่ก็มีเพียงพอ แสดงให้เห็นว่าชุมชนมีการวางแผนและดำเนินการร่วมกันจากหลายภาคส่วนไม่ว่าจะเป็นผู้นำ ผู้ประกอบการ และคนในชุมชน สอดคล้องกับการศึกษาของ Kitsanarom & Nakaray (2021) ที่พบว่าแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวโดยชุมชน ต้องให้ความสำคัญกับการพัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวกให้เพียงพอกับความต้องการของนักท่องเที่ยว 7) ด้านโครงสร้างองค์กรชุมชน พบว่ามีศักยภาพในระดับปานกลาง มีการบริหารจัดการในรูปแบบคณะกรรมการบริหารจัดการการท่องเที่ยว อย่างไรก็ตาม เนื่องจากชุมชนเพิ่งเริ่มต้นดำเนินการ ดังนั้น จึงจำเป็นต้องมีการเรียนรู้เกี่ยวกับการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศไปพร้อม ๆ กับการดำเนินกิจกรรม สอดคล้องกับการศึกษาของ Na thongkaew, Ruksapo, Phengkona & Thongsom (2019) ที่แสดงว่าชุมชนที่เพิ่งเริ่มต้นการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ควรมีการบริหารจัดการด้านโครงสร้างองค์กร การจัดตั้งศูนย์เรียนรู้ และครูภูมิปัญญาเพื่อสืบทอดจากรุ่นสู่รุ่น

3. แนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ อภิปรายผลได้ดังนี้ 1) การมีส่วนร่วมในการจัดการท่องเที่ยวของชุมชน เป็นปัจจัยสำคัญให้เกิดความยั่งยืน โดยชุมชนมีส่วนร่วมในการวิเคราะห์ ตัดสินใจ วางแผน ดำเนินกิจกรรม และประเมินผลการดำเนินงานการท่องเที่ยวผ่านเวทีการประชุมประจำเดือนของหมู่บ้าน สอดคล้องงานเขียนของ Yindeechan, Kaewtatanavatana & Boriwongtakun (2021) ที่พบว่าการมีส่วนร่วมในการท่องเที่ยวของชุมชน คือการพัฒนาทรัพยากรที่มีของชุมชนให้เป็นแหล่งท่องเที่ยว โดยผู้มีส่วนเกี่ยวข้องร่วมในการประชุมวางแผนเพื่อค้นหาศักยภาพของชุมชน ร่วมให้คำปรึกษา แนะนำกระบวนการต่าง ๆ ที่สามารถดึงดูดนักท่องเที่ยว ทั้งนี้ ชุมชนเองต้องมี

ส่วนร่วมในการจัดการให้เกิดผลกระทบต่อธรรมชาติให้น้อยที่สุด มีการจัดการดูแลรักษาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมให้คงอยู่ในสภาพที่ดีเสมอ เพื่อการท่องเที่ยวชุมชนที่ยั่งยืน 2) การเตรียมความพร้อมของชุมชน มีการเตรียมความพร้อมด้านการท่องเที่ยวในทุก ๆ ด้าน แสดงให้เห็นถึงความมุ่งมั่นตั้งใจของชุมชนในการร่วมกันพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศเพื่อสร้างความประทับใจแก่นักท่องเที่ยว สอดคล้องกับการวิจัยของ Tangiaturasopon, Vongchavaltikul & Sangsuwan (2020) ที่พบว่าสถานที่ท่องเที่ยว และผู้คนซึ่งเป็นเอกลักษณ์ของสถานที่ท่องเที่ยวนั้น ส่งผลถึงความพึงพอใจในสถานที่ท่องเที่ยว และความต้องการกลับมาท่องเที่ยวซ้ำ 3) การกำหนดโปรแกรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ซึ่งจัดขึ้นตามบริบทของชุมชนมีลักษณะของการท่องเที่ยวที่มีพื้นฐานอยู่บนทรัพยากรธรรมชาติและวิถีชีวิตชุมชนที่เป็นเอกลักษณ์ โดยเชื่อมโยงกับสถานที่ท่องเที่ยว ผลิตภัณฑ์ และบริการของชุมชนกับชุมชนใกล้เคียง โดยมีจุดเด่นที่เน้นให้นักท่องเที่ยวได้ลงมือปฏิบัติ สอดคล้องกับการวิจัยของ Kantajorn, Kantajorn, Patthamaritthikul, Promlang & Leelanapasak. (2022) ที่สะท้อนว่าการท่องเที่ยวเชิงนิเวศจะต้องสอดคล้องกับวิถีชีวิต เน้นการอนุรักษ์ทรัพยากรสิ่งแวดล้อมให้อยู่คู่กับชุมชน 4) มีข้อตกลงการจัดการท่องเที่ยวของสมาชิกเพื่อรองรับการจัดการท่องเที่ยว ซึ่งสมาชิกมีโอกาสในการมีรายได้จากการค้าขายสินค้า และให้บริการ ทั้งนี้ การดำเนินการต่าง ๆ ผ่านมติที่ประชุมประจำเดือนของหมู่บ้านแล้วจึงสรุปเป็นข้อตกลงร่วมกัน สอดคล้องกับการศึกษาของ Bunthip (2020) ที่พบว่าชุมชนบ้านยวนสาวบริหารจัดการตนเองและเป็นชุมชนที่ศักยภาพในการเชื่อมโยงรับผลประโยชน์จากการท่องเที่ยวซึ่งจะเกิดให้เกิดการกระจายรายได้สู่เศรษฐกิจฐานรากอย่างเป็นรูปธรรม ซึ่งรายได้ที่ชาวบ้านได้รับมาจากกิจกรรมการท่องเที่ยว และ 5) การประชาสัมพันธ์และส่งเสริมการตลาด จะเห็นได้ว่าชุมชนการประชาสัมพันธ์และส่งเสริมการตลาดเพื่อให้เป็นที่รู้จัก ผ่านสื่อทั้ง Online และ Offline ในรูปแบบต่าง ๆ ที่หลากหลายได้อย่างน่าสนใจ สอดคล้องกับการศึกษาของ Sangthong, Yordudom & Buakaw (2019) ที่พบว่าความรู้ด้านการท่องเที่ยวของสื่อออนไลน์ นักท่องเที่ยวให้ความสำคัญกับการรับรู้ข้อมูลจากเพื่อน ญาติ คนรู้จัก ในระดับมาก ส่วนการรับรู้ผ่านสื่อออนไลน์ จากเฟซบุ๊กมากที่สุด

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1. อุทยานแห่งชาติแหลมสน เทศบาลตำบลกำพวน และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องที่รับผิดชอบดูแลแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ ควรสนับสนุนให้ชุมชนพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศอย่างต่อเนื่องควบคู่กับการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติโดยใช้การท่องเที่ยวเป็นเครื่องมือในการพัฒนาชุมชนได้อย่างมั่นคงและยั่งยืน
2. ผู้นำชุมชน คณะกรรมการการท่องเที่ยว และประชาชนในท้องถิ่น ควรมีการบูรณาการกิจกรรมด้านพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทุกภาคส่วน เพื่อสร้างการรับรู้ร่วมกัน
3. ผู้ประกอบการธุรกิจท่องเที่ยวในชุมชน ควรมีการนำสื่อ Online ในรูปแบบต่าง ๆ ซึ่งมีต้นทุนต่ำ และสามารถเข้าถึงกลุ่มเป้าหมายได้ในจำนวนมาก มาปรับใช้ในการประชาสัมพันธ์ และนำเสนอแหล่งท่องเที่ยวเพื่อพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศให้เป็นที่รู้จักของนักท่องเที่ยวกลุ่มต่าง ๆ ได้หลากหลายยิ่งขึ้น

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยต่อไป

1. ควรศึกษาเกี่ยวกับแนวทางการสร้างเครือข่ายชุมชนท่องเที่ยวที่เชื่อมโยงแหล่งท่องเที่ยวกับชุมชนอื่น ๆ เพื่อพัฒนารูปแบบการจัดการท่องเที่ยวให้สามารถรองรับนักท่องเที่ยวได้หลากหลายมากขึ้น
2. ควรศึกษาผลกระทบของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศต่อระบบนิเวศและวิถีชีวิตชุมชน เพื่อนำมาใช้ในการวางแผนการลดผลกระทบต่อระบบนิเวศ และการดำรงรักษาวิถีชีวิตของชุมชนชายฝั่งต่อไป
3. ควรศึกษาประเด็นการพัฒนาตัวชี้วัดความยั่งยืนของการท่องเที่ยวเพื่อนำมาใช้ในการพัฒนาการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม และสอดคล้องกับวิถีชีวิตชุมชนเพื่อให้เกิดความยั่งยืนต่อไป

References

- Boonpetchkaew, U., & Poltanee, I. (2019). Ecotourism management: A case study of Sirinart Rajini ecosystem learning center, Pranburi District, Prachuap Khiri Khan Province. *Silpakorn University Journal*, 39(5), 175-193. (in Thai)
- Bunthip, T. (2020). Community-based Ecotourism Management Tha Khanon Subdistrict, KhiriRat Nikhom District Suratthani Province. *Journal of Human Society Nakhon Si Thammarat Rajabhat University*, 10(2), 81-93. (in Thai)
- Chantavanich, S. (2022). *Qualitative Research Methodology* (26th ed.). Bangkok: Chulalongkorn University Press. (in Thai)
- Freike, S. (2020). *Guidelines for Potential Development of Ecotourism: A Case Study of Khao Ok Ecotourism Group, Khanom District, Nakhon Si Thammarat Province*. (Master of Art Thesis). Bangkok University, Graduate School, Program in Hospitality and Tourism Industry Management. (in Thai)
- Kantajorn, S., Kantajorn, K., Patthamaritthikul, T., Promlang, A. & Leelanapasak, W. (2022). The Guideline of Eco-tourism Management through the Community-based Participation on Raroeng Sub-district, Nakhon Ratchasima Province. *Journal of Management Science, Nakhon Pathom Rajabhat University*, 9(1), 237-252. (in Thai)
- Kitsanarom, N., & Nakaray, P. (2021). The Development in Community Based-tourism to the suitable Behavior and Need of Tourism in Noppitham, Nakhon Si Thammarat Province. *Narkbhutparitat journal*, 13(1), 128-140. (in Thai)
- Na thongkaew, B., Ruksapo, A. Phengkona, J., & Thongson, C. (2019). Conservative and Restorative Pattern of Traditional Sailing Boat for Ecotourism in Lamae District, Chumphon Province. *Journal of Humanities and Social Sciences, Suratthani Rajabhat University*, 11(1), 57-78. (in Thai)
- Office of the National Economic and Social Development Council. (2019). *Master Plan of Tourism Issue*. Retrieved 2022, July 15, from <http://nscr.nesdc.go.th/masterplans-05/>. (in Thai)
- Pechmon, T., Sriharan, P., Sompan, P., & Muenhat, S. (2021). The Potential of Ecotourism in Nopphitam District, Nakhon Si Thammarat Province. *Dusit Thani College Journal*, 15(1), 236-252. (in Thai)
- Permpol, S., & Srithong, S. (2023). The Product and Activity Development to Promote the Cultural Tourism of Khek Noy Village, Phetchabun Province. *Journal of Legal Entity Management and Local Innovation*, 9(7), 275-288. (in Thai)
- Phosita, C. (2021). *The science and art of qualitative research* (7th ed.). Bangkok: The Chulalongkorn University Press. (in Thai)
- Phuket Rajabhat University. (2022). *Community Storyteller's Guide: Create people, create jobs, and continue the tour of the Ko Yao Yai community*. Phuket: Phuket Rajabhat University. (in Thai)
- Sangthong, M., Yordudom, T., & Buakaw, W. (2019). Study the perception of tourists in the area of Nakhon Si Thammarat. *Narkbhutparitat journal*, 11(2), 178-188. (in Thai)

- Tangjaturasopon, A., Vongchavaltikul, B., & Sangsuwan, T. (2020). The Structural Equation Modeling of Thai Tourist's Loyalty to Northeastern Thailand. *Community Research Journal*, 14(2), 174-188. (in Thai)
- The National Tourism Policy Committee. (2023). *The 3rd. National Tourism Development Plan (2023-2027)*. Bangkok: Ministry of Tourism and Sports. (in Thai)
- Tourism Authority of Thailand. (2019). *Tourism Thailand Keep calm and Look forward to 2019*. Retrieved 2019, September 2, from <https://www.tatreviewmagazine.com/article/tourismthailand-2562>. (in Thai)
- Treephan, P. (2019). *A Model of Participatory Community-Based Ecotourism and Mangrove Forest Conservation in Ban Huatang, Muang District, Satun Province*. (Doctor of Philosophy Thesis). Prince of Songkla University, Faculty of Environmental Management, Program in Environmental Management. (in Thai)
- Wiyaporn, S., Suwuttho, S., Thaveekranthuy, M., Vnisorakul, H., & Seanyean, T. (2019). The Guidelines for Sustainable Tourism Management Development of Bang Krachao Community, Amphoe Phra Pradang, Samutprakarn. *The Journal of Pacific Institute of Management Science*, 5(1), 115-123. (in Thai)
- Yindeechan, N., Kaewtatanavatana, P., & Boriwongtakun, S. (2021). Community Potential Development for Sustainable Tourism Management a Case Study of Tourism Network By Chanthaburi Community. *Journal of Humanities and Social Sciences Nakhon Phanom University*, 11(1), 248-260. (in Thai)

ผู้เขียน

นายสุรินทร์ภรณ์ ศรีอินทร์

คณะประมง มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

เลขที่ 447 หมู่ที่ 1 ตำบลคลองวาฬ อำเภอเมือง จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ 77000

E-mail: rdisps@ku.ac.th

